

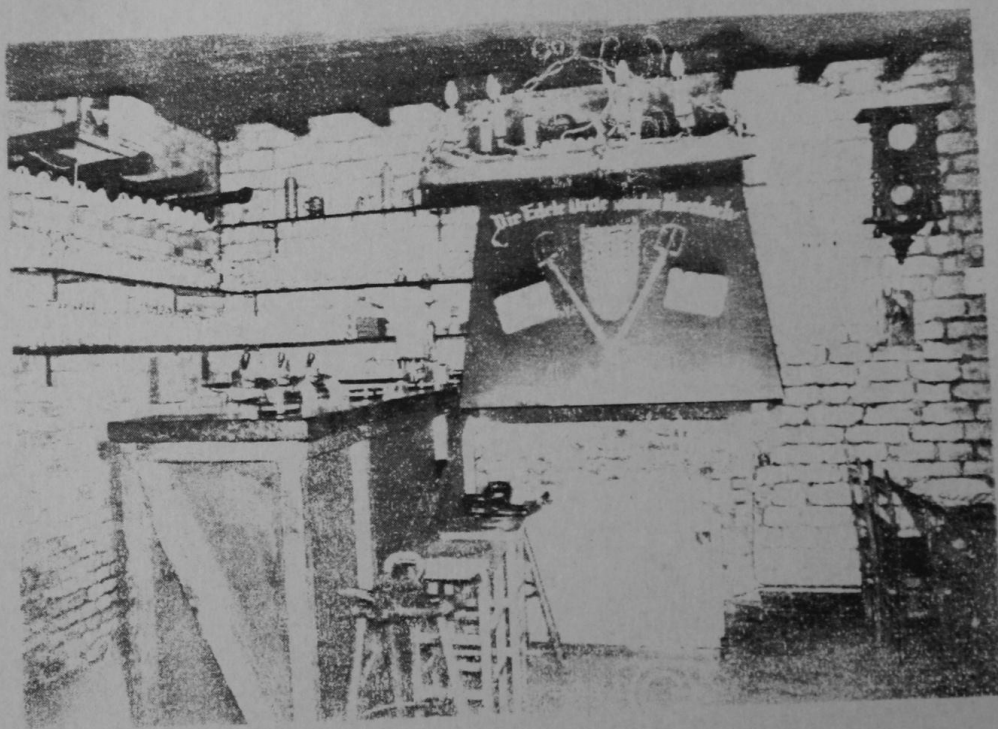
M^o 68

Museum «'t nieuwhuys»

Hoegaarden,

ALPAIDIS

TIJDSCHRIFT voor HEEMKUNDE
FOLKLORE en OUDHEIDKUNDE

1982

18^e jaargang

Alpaidis

inhoud:

NUMMER 68
Aflevering 3

- Opschudding te Hoegaarden
- Het Schrikbewind te Hoegaarden
- Het Hoekje van de Conservator
- Oude Testamenten
- Kultuurkrant

OPSCHUDDING TE HOEGAARDEN

In de zomer van 1885 ontving Pastoor Redig het bericht dat een Bisschop, die zich met de Afrikaanse missies bezig hield, naar Hoegaarden zou komen, om er geldinzamelingen te doen voor zijn vroom werk.

De Pastoor wist niet hoe hij de Bisschop met de nodige pracht en praal moest ontvangen, want hij was te arm om hem op de Pastorij te ontvangen.

Daarom wendde hij zich tot Burgemeester Lodewijckx, want het bezoek van een Bisschop was immers een niet alledaags geval, en meest in alle opzichten goed worden voorbereid.

In allerijl werd in het katholiek lokaal van 't Cleyn Paradis (gelegen in de Pastorijstraat) een bijeenkomst belegd om een oplossing te vinden.

In welk huis van Hoegaarden zouden zij Zijne Eminentie ontvangen? Hoe moesten zij hem verwelkomen? Wat zouden zij hem te eten geven? Hoe konden zij hem het best in zijn missiewerk steunen? En ten slotte, wie zou dit alles betalen?

Er heerste een zodanige opwindning, dat er geen oplossing werd gevonden. En nochtans de tijd drong, want twee dagen later werd de Bisschop verwacht. Ook de Burgemeester wist geen raad, zijn huis was te klein en het gemeentehuis durfde hij niet ter beschikking stellen, uit angst voor de liberale oppositie.

Eindelijk na lange uren beraadslaging, bracht Eugeen Meddaers van het Weldadigheidsbureel de redding.

"Laat ons de Bisschop naar de rijke gezusters Coenegras sturen, zij zullen uiterst fier zijn hem in hun huis te mogen ontvangen en dan zijn we gerust," zie hij.

Meddaers had gelijk, het Pachthof Coenegras (huidig houtmagazijn in de Stoopkensstraat) was de beste plaats om de Bisschop behoorlijk te ontvangen.

De gezusters Coenegras waren diepgelovig, leefden op hogere stand en de eer die hun te beurt viel, zou hun fierheid strelen.

Het voorstel Meddaers werd met algemene goedkeuring aangenomen.

Zenuwachtig en opgewonden liep Pastoor Redig naar het Pachthof Coenegras, waar de twee juffrouwen Octavie en Françoise (Fanny genoemd) woonden en sedert 1870 na de dood van hun broeder Henri, het ouderlijk pachthof verder beheerden. Zij hadden verschillende knechten en meiden in dienst en hielden er zelf elk een kamermeid op na, Albertine voor mej. Octavie en Rosa voor mej. Fanny. Octavie op dat ogenblik 63 jaar oud en 3 jaar ouder dan haar zuster, stond als trots en hoogmoedig bekend wijl Fanny eerder simpel en goedhartig leefde.

Juffrouw Octavie, ondanks haar zuster, betitelde zich zelf als "de laatste naamdrager van het geslacht Coenegras". Zij behoorde tot een van de 7 kinderen:

- Catherine, die in 1854 ongehuwd op de leeftijd van 39 jaar was gestorven.
- Blandine, gehuwd met Henri Vandertaelen uit de V Geslachten, (zoon van Constant Vandertaelen en Elisabeth Van Nerum uit het huidige Rusthuis), die in 1864 samen met haar kind in het kraambéd was overleden.
- Henri, die ingehuwd bleef en het erfgoed van zijn vader voortzette, had in 1870 in de ouderdom van 53 jaar deze wereld verlaten.
- Eulalie, die in 1840 in het huwelijk was getreden met Jean Jacques Lowet uit de V Geslachten en bijgevolg niet meer de naam Coenegras droeg.
- Sabine, ingehuwd met Notaris Felix Crampes uit Tienen en dus ook geen recht meer op de naam Coenegras.
- Fanny, ongehuwd en 3 jaar jonger dan haar zuster Octavie.

Bijgevolg zwaaide Juffrouw Octavie de scepter op het pachthof en voerde er het hoge woord. Niets mocht gebeuren zonder haar goedkeuring en alles diende te geschieden volgens de rang en de stand van hun geslacht.

Fanny in tegendeel was nederig, zeer vroom en uiterst mild voor de armen. Zij hield steeds een doos met geld klaar, wanneer minder bedeedden aanklopten.

De twee gezusters hadden elk hun welbepaalde taak; Octavie bemoeide zich met het pachthof, het "labeur" en de knechten. Fanny stond in voor de meiden, het huishouden en al wat minder belangrijk was. De knechten moesten in een afzonderlijke plaats eten en zonder vork, de aardappelen met de hand uit een gezamenlijke ketel halen.

Mejuffer Fanny riep elke morgen, middag en avond het personeel bijeen om te bidden en vaak duwde zij een stuiver in hun handen, buiten de weet van haar zuster.

Zo zag de toestand er uit toen Pastoor Redig aanklopte en door Mej. Octavie ontvangen werd. Zij ging dadelijk op het voorstel in en stelde haar huis ter beschikking om de Bisschop te ontvangen. Hij bleef immers toch maar een namiddag maar zij zouden hem met de grootste eer overladen.

Er heeste opwinding in het dorp. Terwijl de Burgemeester en de Pastoor een ontvangstkomitee samenstelde en overal tot geldinzamelingen liet overgaan, verwittigde Juffrouw Octavie in allerijl haar familie Lowet en Crampen uit Tienen.

Allen oud en jong waren in de weer. Het was in de vakantieperiode en Carl Bauchau (kleinzootje van Lowet) en Henriette Rosseeuw (Kleindochter van Crampen) leerden dringend volgens de regels van de kunst "eerbiedige révérences" maken. Meiden en knechten maakten alles in gereedheid op het pachthof.

En toen brak de grote dag aan, het grote ogenblik naderde. De gezusters Coenegras hadden hun mooiste klederen aangetrokken en de meiden die moesten opdienen, hadden zich speciaal moeten verzorgen en goede manieren geleerd, aanspreektitel en buigingen.

De Bisschop kwam met koets uit derichting Tienen en was vergezeld van een negenjongetje. Aan de Beek stond het ontvangstkomitee opgesteld. Burgemeester Lodewijcks, Sekretaris F. Vanhagendoren, Schepen Gilis en Vanherberghen, Eugene Meddaers, Joseph Putzeys en Edouard Van Nerum.

Zij spraken het welkomswoord uit en begeleidden Zijne Eminentie naar het pachthof Coenegras, tussen een dubbele haag van volk en kinderen uit het klooster, die met palmen zwaaiden. Ook de katholieke harmoniefractie was van de partij.

Aan de poort van het pachthof wachtten Pastoor Redig en de gezusters Coenegras de Bisschop op. Binnenhuis bevond zich de ganse familie Lowet met hun kinderen Michaux, Bauchau en Meeus en ook de familie Crampen met hun kinderen de Neef en Rosseeuw. Carl Bauchau en Henriette Rosseeuw maakten een hoffelijke "révérence" en alle tegenwoordigen knielden neer. De Bisschop gaf zijn zegen en deelde medaillons uit.

Iedereen werd aan Zijne Hoogwaardigheid voorgesteld en dan gingen zij aan tafel.

Na afloop toonde Juffrouw Octavie de gloriëtte in de tuin, waarin tijdens het Schrikbewind haar oom, de uitgedreven Pater Peggaard Henri Coenegras zich had verdoken.

De Bisschop bewonderde de mooie muren met bijbeltaferelen door Pater Coenegras geschilderd en ook de zeer oude boeken die hem hadden toebehoord.

Fier vertelde Octavie ook over haar vader Servais Coenegras, die in 1847 was overleden en tot de geheime broederschappen tegen de Franse overheersers had behoord.

Ondertussen werden in het dorp op verschillende plaatsen geldinzamelingen gehouden voor het missiewerk van de Bisschop.

In 't Nieuwhuys, 't Cleyn Paradis, het Brouwershuys enz. werden grote sommen samengebracht en voordurend kwamen rijk gevulde omslagen bij Coenegras binnen. Alles verliep naar wens en iedereen was tevreden en gelukkig de Bisschop te hebben mogen ontvangen en zijn zegen te hebben bekomen.

Bij zijn vertrek stroomde het volk samen om de Bisschop te zien en hem uitgeleide te doen.

Drie weken later kwam Pastoor Redig, buiten adem en nog meer opgewonden dan de eerste maal het pachthof Groenegras binnen gelopen. Hij bracht een slechte tijding, de Bisschop was aangehouden, hij was een bedrieger, een aftruggelaar, een oplichter, die zich in valse bisschopskleren had gezet en de Hoegaardiërs goed had beetgenomen.

Mejuffer Octavie kreeg bijna een zenuwaanval, zodanig voelde zij zich bedrogen; beledigd en in haar eer gekrenkt. Zij durfde zich niet meer vertonen.

Amper 4 jaar later, in 1889 overleed zij en kort nadien stierf ook haar kamermeid Albertine die haar trouw had gediend.

Alsdan zette Fanny het pachthof voort. Deze overleed in 1897.

Bij de dood van Fanny zei Pastoor Redig, dat hij een grote eerbied had voor haar, want nooit was er enige aanleiding geweest om haar vergiffenis te moeten schenken voor haar zonden. Steeds had zij zeer nederig geleefd, volledig gewijd aan God en bezield met de armen.

Zes weken na de dood van Juffrouw Fanny ging ook Pastoor Redig naar de eeuwigheid. Toen werd te Hoegaarden verteld en beweerd dat de Juffers Coenegras ook nog in de hemel door hun kamermeid wilden gediend worden en de mis horen lezen door Pastoor Redig, om zich te vrijwaren tegen valse Bisschoppen.

SCHRIKBEVIND
TE
HOEGAARDEN

5. VOOR DE LUIKSE PRIVAAT-RAAD (4 dec. 1788)

De Regentie had door de volksvergadering van 1787 een lelijke deuk gekregen en had griffier Sweerts gelast, om dadelijk een protestnota naar de Prinsbisschop Constantin van Hoensbroeck te sturen, teneinde de ongeoorloofde feiten aan te klagen. Maar de sluwe Van Autgaerden op zijn beurt had terzelfdertijd een rekwest ingediend bij het Luikse Gerechtshof, om het proces nopens de verloren gegane gemeentegronden aan gang te krijgen.

Op 4 december 1788 verschenen beide partijen voor de Luikse Privaat Raad, voorgezeten door Baron de Sluse de Beurs en bijgezeten door de privaat-raadgevers Ridders de Léonard de Streel en de Chestrel. Deze laatste trad tevens op als sekretaris van de Raad.

De Luikse overheid die de opkomende volksklasse vreesde, besefte maar al te goed dat Van Autgaerden niet volledig ongelijk had en dat de Regentie haar bevoegdheden was te buiten gegaan. Zij wist wat er gaande was in het woelige Hoegaarden (Bourg des Insurgents) en wilde de toenemende ontevredenheid bedaren door enkele toegevingen te doen.

De privaat-Raad onderhoorde beide partijen en stelde vervolgens een nieuw gemeentereglement op, bestaande uit XVII artikels dat voortaan te Hoegaarden diende van kracht te worden. Een eensluitend afschrift, door de Chestrel eigenhandig geschreven en met gebruikelijke zegel bekleed, bleef tijdens de Revolutietijd in een geheime bergplaats van het voormalig Kapittelhuis of aanpalende pastoorshoeve verborgen en werd ons een paar jaren voor zijn dood door de heer Bail geschonken (afkomstig uit het archief Dumont).

De artikels 1 tot 7 handelden over de huidige en toekomstige samenstelling van het Schepencollege en de Raad der Gezworenen, wijl artikels 8 tot 17 een betere onderscheiding brachten in de bevoegdheden van de Regentie en Dorpsraad en ook een nauwer toezicht invoerde op het beheer der gemeentegelden en de publieke verpachtingen.

De hervormingen vielen niet in de smaak der Regenten, die het nieuw reglement "le Reglement de la honte" noemden. Ziehier de bijzonderste wijzigingen:

De regentie zou voortaan bestaan uit de Meier en de Schepenen, doch ook de Burgemeester mocht tot het Schepencollege toetreden, maar bleef slechts voor 1 jaar verkozen. Dus beschouwd als schepen maar niet met het voorrecht om als dusdanig door Luik voor het leven te worden benoemd, zoals de andere schepenen.

Zijn verkiezing moest gebeuren bij Pasen door het volk, tussen zes bekwame kandidaten, door de Regenten voorgedragen. Na zijn mandaat van 1 jaar was hij herkiesbaar of kon vervangen worden.

De Dorpsraad zou 9 gezworenen tellen, 2 voor de dorpskom en 1 voor elk der 7 gehuchten. Deze zouden voor 3 inplaats van voor 2 jaar in functie blijven en moesten zoals voorheen door de Regentie worden voorgesteld en achteraf door het volk verkozen.

De huidige in functie zijnde schepenen door Luik benoemd, bleven in hun ambt behouden tot aan hun dood, doch nadien zouden er nog slechts een Meier, een griffier, een schepen en de Burgemeester in het schepencollege overblijven, dus 5 in plaats van 7 wethouders, hetgeen met de 9 gezworenen een totaal maakt van 17 leden.

De schepenen zouden elkaar ipso-facto opvolgen in de orde van hun "ancienneté dans la cour de justice" m.a.w. volgens hun dienstjaren als schepen en niet volgens hun ouderdom.

Om alle moeilijkheden en misverstanden te vermijden, werd in art. 5 de samenstelling gegeven van het volledig bestuursorgaan met Van Autgaerden op kop, maar de Meier behield het hoge woord.

Burgemeester-Regent Van Autgaerden (41 jaar)
Meier Schepers (39j.), Schepen Van Nerum (56j.), Schepen Vander-
molen (40j.), Schepen Lintermans (±48 j.), Schepen Lebrasseur (54j.)
en griffier Sweerts (46j.).

Merk op dat de schepen Struys niet meer werd vernoemd. Hij was namelijk in augustus 1788 overleden. Zodat hij de verschijning voor de Privaat-Raad niet meer heeft beleefd.

Van Nerum was de oudste in dienstjaren en werd 1e Schepen.

Doo^r de nieuwe wetgeving werd Struys niet vervangen, zodat de Geslachten in hem een sterke man in de Regentie verloren, temeer dat hij ook Hoofddekens was in de Confrerie der Geslachten.

Verder werden als gezworenen in de Dorpsraad vernoemd:
voor de Dorpskom Henri Norbert Nijs en Bernard Collard (deze laatste ter vervanging van Jean François Vandermolen), voor Houtem Antoine Loos, voor Hoksem de geneesheer Pierre Vanderlinden, voor Nern Bernard Vandermolen (niet verwarren met de Schepen Arnold Vandermolen), voor Aalst Jean Vandenbempt, voor Rommersom Lambert Vanhagendoren (ter vervanging van Hubert Sweerts), voor Bost Pierre Sannen en voor Overlaar Jean Coster.
Hubert Sweerts (72j.) en Jean François Vandermolen (66 j.) waren uitgevallen, ofschoon zij niet overleden waren.
Hadden zij wegens ouderdom ontslag genomen of waren ze niet meer herkozen? Bedenklijk geval! Ook in de Dorpsraad verloren de Geslachten en de Schepenfamilies twee van hun trouwe leden.

CONSTANTIN-FRANÇOIS,
des Comtes de Hoensbroech, par la
grace de Dieu, Prince-Evêque de
Liege, Prince du St. Empire Romain, Duc de
Bouillon, Marquis de Franchimont, Comte
de Looz, de Horne, &c. Baron de Herf-
tal, &c. &c. &c.

ayant, ensuite des difficultés, élevées entre ceux
de la Régence et de la communauté de notre Bourg
de Hougarde, et les très-humbles représentations,
qu'ils nous ont faites réciproquement, et ayant
plus amplement entendu des Députés, de part
et d'autre, dans diverses comparutions, tenues
pardevant Nos Conseillers Privés, les chevaliers De
Leonard-de-Atiel, et De Kestel, à ce, spécialement
autorisés; Nous, voulant pourvoir au plus grand
bien et avantage, tant général que particulier,
de notre dit. Bourg; en y obviant aux plaintes et
mécontentemens, ainsi qu'aux occasions de
procédures et de frais, qui font la ruine des
communautés; enfin, en y assurant, le plus que
possible, le bon ordre, et la tranquillité; Déclarons
d'avoir ordonné et statué, Ordonnons et statuons,
les points et articles suivants; pour servir désormais
de Règlement, dans notre dit. Bourg et communauté
de Hougarde.

Ie. les affaires et les services publics continueront
comme d'ancienneté, à être gérés et administrés

Er kwam ook een betere onderscheiding tussen de bevoegdheden van het Schepencollege (dat zich met de gerechtszaken bezig hield) en de Dorpsraad (die de dorpszaken behandelde). Er zouden twee sekretarissen aangesteld geweest zijn, een voor de Regentie en een voor de Dorpsraad, beiden voor het leven benoemd, doch hiervan is geen sprake in het nieuw Reglement.

De sekretaris van de Regentie, griffier genaamd, kon na zijn dood of op ruststelling vervangen worden door een nieuwe, te kiezen door het volk tussen drie bekwame kandidaten, door het Korps der Wethouders voorgesteld.

Merk op dat de voorstelling altijd door de Regenten moest geschieden, zodat zij toch nog konden schiften onder de kandidaten.

Een behoorlijke kast met drie sleutels moest gemaakt worden voor het bewaren van de registers der gerechtszaken en andere papieren betreffende de gemeente. Een sleutel zou bewaard worden door de Burgemeester, een tweede door de Meier en een derde door de griffier. Hetzelfde zou geschieden voor het bewaren van de gemeentegelden. Bij mirakel bleef een van deze sleutels bewaard, vermoedelijk deze die gehouden werd door Van Autgaerden, want hij werd aan de Geslachten geschonken door Marain Evrad, die gehuwd was met Alice Van Autgaerden.

De Burgemeester zou volgens de verordeningen de geldheffingen, inkomsten en gemeentefondsen blijven inzamelen, met uitsluiting van de bareelrechten, die rechtstreeks in de openbare kas moesten gestort worden.

Nadat Schepen Van Nerum zijn boekjaar zou afgesloten hebben, diende de Regentie voor de nieuwe ontvanger, een plan voor te stellen om op de beste wijze en in het grootste voordeel van de gemeenschap deze ontvangsten te beheren.

En ten slotte om een beter toezicht op het gemeentebezit te bekomen kon elkeen jaarlijks zijn twijfel en opmerkingen aan de Regentie laten kennen, waarop de verantwoordelijken dan de nodige uitlog dienden te verstrekken.

In de toekomst mocht de Regentie geen proces meer aangaan, zonder de gemeenschap te hebben ingelicht, dewelke drie tot vijf advokaten kon aanduiden, om de gegrondheid ervan voorafgaandelijk te onderzoeken.

Zij mochten ook geen openbare verpachtingen of leningen meer uitvoeren, zonder goedkeuring van het volk en de toelating van Luik.

Voor de dringende gevallen kreeg de Regentie echter volmacht tot 1000 florijnen, maar moest eerst de gemeenschap hiervan inlichten en de noodzaak aan de Privaat-Raad kenbaar maken.

Alle verkoop van gemeentebezittingen zou openbaar gebeuren, wijl de Burgemeester de hamer moest hoog houden tot minstens na de derde vraag als niemand hoger of meer wilde bieden.

In het beheer van zaken, inkomsten, goldheffingen en openbare fondsen, diende de Regentie zich te houden aan de algemene verordeningen, alsook voor al wat in huidig reglement niet was voorzien.

Op aanbeveling van de Burgemeester zou de Regentie zich uit liefde voor het openbaar bezit, in eer en geweten kwijten over de algemene belangen van de gemeente. Zo de Regentie bijkomende artikels aan dit reglement wilde voegen, moesten deze aan de Privaat Raad worden voorgelegd.

De vrede en eendracht dienden terug hersteld, er zou niet op het verleden worden terug gekomen (zulks stond uitdrukkelijk onderlijnd) en om de verzoening te bewerken, zouden de proceskosten van beide partijen door de openbare gemeentekas worden betaald. Kennis van huidig reglement moest tijdens een algemene vergadering worden gegeven.

En dan volgde de eed die de leden uit de Regentie moesten uitspreken en afleggen: "Ik zweer trouw te zullen zijn aan Zijne Hoogheid Onze Prins en aan Zijne Kerk, dat ik huidig reglement van 4 dec. 1788 zal eerbiedigen en dat ik de functie van Regent stipt en loyaal zal vervullen voor het welzijn en profijt van Onze gemeenschap, zo zweer ik en zo helpt mij God en al zijn heiligen".

Wat valt er nu van dit reglement te denken?

Luik heeft onbetwistbaar toegevingen gedaan aan Van Autgaerden, omdat er in het beheer van de Regentie onregelmatigheden waren gebeurd. Doch er werd bijzonder getracht om de vrede en de rust te herstellen en de verzoening te bewerken. De Schepenen langs hun kant noemden het nieuw reglement "le reglement de la honte", omdat hun vroegere bevoegdheden aan banden waren gelegd. Voornamelijk de Geslachten voelden zich gekrenkt door de beperking van het aantal schepenposten, waardoor hun plan gekortwiek werd om hun naaste verwanten te doen benoemen. Ook het scherper toezicht op de gemeentegelden en verpachtingen viel niet in hun smaak. Het volk kreeg te veel medezeggenschap, waardoor hun alleenheerschappij aanzienlijk werd beperkt. En ten slotte konden zij moeilijk aanvaarden dat de Burgemeester, die slechts voor een jaar werd verkozen, de titel van schepen mocht voeren en in het Schepen-collegé moest opgenomen worden.

Maar ook Van Autgaerden was ontevreden, want hij had slechts een gedeeltelijke overwinning behaald. Hij had wel de absolute macht der Regentie gebroken, de democratische gedachte doen ingang vinden en inspraak voor het volk bekomen. Maar toegevingen hem door Luik gedaan, bevredigden hem in het geheel niet, want hij werd slechts voor een jaar benoemd, in tegenstelling met de schepenen die voor het leven in de Regentie mochten zetelen en de gezworenen hun mandaat verlengd werd.

Hij had zijn vijanden getroffen, doch niet zijn doel bereikt. Daarom bestempelde hij de hervormingen als "le reglement de Merde", en voelde goed aan dat Luik hem in de doeken had gedaan. Bedenkkelijk is ook de eed van trouw aan de Prinsbisschop zijn kerk, met de hulp van God en al zijn heiligen, die Van Autgaerden als lid van de Regentie heeft moeten afleggen, temeer zo men weet hoe anticlericaal hij was, kerk en geestelijkheid hatend. Maar voor roem en geld wordt zoveel gedaan, zelfs trouw gezworen om achteraf de dolksteek toe te brengen. Wat er ook van zij, Van Autgaerden had zich zelf door sluwe middelen in de politiek gebracht en het was slechts een begin.

6. VERKIEZING VAN EEN NIEUWE BURGEMEESTER (Pasen 1789)

=====

De toepassing van het nieuw reglement bracht een lichte verbetering en een kortstondige vrede met zich mee, maar was niet bij machte om de gemoederen tot kalmte te brengen, want het opgehitste volk keerde zich zowat overal tegen zijn meesters.

Rond Pasen 1789 moest tot de verkiezing van een nieuwe Burgemeester worden overgegaan. Van Autgaerden's mandaat, dat uitzonderlijk ingevolge geschillen twee jaren had geduurd, was nu verstreken, doch hij kon en mocht herkozen worden. Het Schepencollege had pogingen ondernomen om zich met Van Autgaerden te verzoenen. Joannes en Jacobus Van Nerum waren als bemiddelaars opgetreden, maar alles tevergeefs. In de ogen van zijn aanhangers mocht hij zich nu niet als een zwakkeling of overloper laten doorgaan. Zij hadden de eerste toegevingen en hervormingen afgedwongen en zouden de strijd voortzetten om de Regentie door een volksbewind te doen vervangen, waarvan hij aan kop zou staan.

De bedoeling van de Regentie om tot een minnelijke schikking te komen en de geschillen bij te leggen, waardoor de rust en de vrede in het dorp zouden hersteld zijn, mislukten op de ganse lijn. Van Autgaerden wilde, ondanks zijn eed van trouw aan het Luiks gezag, van geen compromis weten.

Hieromtrent schreef Elisabeth Van Nerum in haar memorieschriften: "Mais quelques temps plus tard, malgré l'intervention de mon aieul (Joannes Van Nerum) et de son frère Jacques, la Régence fut menacé plusque jamais par une clique révolutionnaire".

Vermits Van Autgaerden koppig geweigerd had om op loyale wijze samen te werken, zoals hij aan de Privaat-Raad had beloofd, besloot de Regentie ten slotte het dan uiteindelijk maar zonder hem te stellen. Griffier Sweerts sprak zelfs om de opstandelingen in de gevangenis te laten werpen. Alsdan stelde het Schepencollege andere kandidaten voor, waaronder Martin Stockmans die tot nieuwe Burgemeester werd verkozen.

Hij was in 1778 in het huwelijk getreden met Marie Thérèse Vander-molen, kleindochter van oud Schepen Bernard Vander-molen en Elisabeth Van Orsmael dus ook aanverwant met de Schepenfamilies.

De benoeming van Stockmans en het opzij zetten van Van Autgaerden zouden aanleiding geven tot alle latere troebelen die over Hoegaarden zijn neergekomen; want Van Autgaerden riep verbitterd uit "Het is niet de Regentie, maar wel het volk dat zijn Burgemeester moet kiezen". De verkiezing van Martin Stockmans, was verdacht. Hoe had de Regentie het aan boord gelegd, om hun vertrouwensman te laten verkiezen? Hoe durfden zij art. 4 van het nieuwe reglement schenden, op een ogenblik dat overal de opstand broeide?

In elk geval waren de politieke hartstochten ontstoken en een grote massa ingezetenen van Hoegaarden en zijn gehuchten schaarden zich achter Van Autgaerden, de man die het durfde zeggen. Zelfs in de Schepenfamilies rees mistevredenheid op en sommigen keerden zich tegen hun eigen bloedverwanten. Dit was gedeeltelijk ook het geval met Jacobus Van Nerum. Nu had Van Autgaerden alles in handen om zijn slag te slaan, want de 'Vijgen hadden de fout van hun leven begaan en deze fout zou hun duur te staan komen. Het Schepencollege had inbreuk gepleegd op art. 4, waarin uitdrukkelijk vermeld stond "le Bourg-mêstre sera, comme de coutume, élu par tout la communauté, assemblée aux plaids généraux de Pâques, hors de six sujets capables.....".

Deze fout zou hij nu uitspelen tegen de Regenten en hij liet in mei 1789 een scherpe protestnota zenden naar de heer Mathieu Bovy, Prélocuteur van de Heren Schepenen aan de Stad en het Land van Luik. In deze nota vroeg hij niets minder dan de benoeming van Stockmans onmiddellijk te doen vernietigen en het Schepencollege te straffen.

Hiervoor had hij van 17 tot 21 mei zoveel mogelijk inwoners bij zijn vriend Notaris Jean Bapt. Hubens ontboden, om er de protestnota onder vorm van een rekwest te laten ondertekenen. Een 330 tal gemeentenaren, waaronder bijna 200 ongeletterden gaven gehoor, maar zijn er ook ingelopen, want zij dachten dat zij hierdoor aan de zaakgelastigde van Luik de volmacht verleenden, om het gerezen geschil tot een vreedzame oplossing te brengen. Zodanig werd de zaak hun voorgeschikd.

De heer Bovy liet Van Autgaerden weten, dat een grondig onderzoek zou ingesteld worden, om een proces tegen de Regentie aanhangig te maken. Van Autgaerden bleef echter op zijn hoede en ging ondertussen verder om zoveel mogelijk mannen langs zijn kant te krijgen, want zijn innige betrachting was "met zijn Patriotten" doodgewoon de Regentie te ontroenen.

wordt vervolgd.....

=====

HET HOEKJE

van de C O N S E R V A T O R

=====

vervolg.....

Het hoofdstuk "melk, boter, kaas", werd in het vorig nummer voorlopig afgesloten. Nu volgt het hoofdstuk "graan", het belangrijkste product van de landbouw.

De voornaamste graansoorten, die te Hoegaarden werden en worden geteeld zijn: tarwe, haver, gerst en rogge (koren). Rogge of koren is bijna volledig verdwenen. Gerst is er op vooruit gegaan.

Rogge moet vóór de winter gezaaid worden, haver moet na de winter gezaaid worden.

Wintertarwe en wintergerst zaait de boer vóór de winter.

Zomertarwe en zomergerst zaait men na de winter.

Voordat de boer zijn graan gaat zaaien, zal hij zijn akker degelijk klaarmaken, bemesten, ploegen, rollen, eggen.....

Het museum is veel te klein om het alom hiervoor nodig, tentoon te stellen.

A. 34 ZAAIBAK

=====

Nu zaait de landbouwer met de zaaimachine. Eertijds gebeurde dat met de hand.

Ofwel gebruikte de boer een "zaaikleed", ofwel nam hij de "zaaibak".

Het zaaikleed is veel ouder dan de zaaibak. Dit was een grote en sterke linnen doek. De zaaier moest het om de hals of om de heupen binden. Met de linkerhand hield hij de onderste hoeken samen. Het zaaigraan hield hij dus in zijn schoot. Met berekende stappen en met zwierig gebaar wierp hij het zaad breed over de akker met de rechterhand.

De zaaibak werd met een sterke koord of "teugel" om de hals gehangen. Het zaad werd in de bak gegoten. Het zaaien gebeurde als met het zaaikleed.

A.75 DISTELSCHUPJE

=====

Samen met hetgraan groeide ook het onkruid. De bestrijding daarvan was heel moeilijk, daar er geen scheikundige selectieve verdelgers bestonden. Vooral de distels gaven veel kopbrekens. Op sommige akkers groeiden meer distels dan graan. De boer en zijn helpers stapten dan over de akkers en staken met dit schupje de distels over.

A.44 PIK MET PIKHAAK

=====

Het oogsten van het rijpe graan is voor de landbouwer steeds de voornaamste tijd.

In het begin van deze eeuw ging hij dan zeer vroeg in de morgen naar zijn veld. Sommigen vertrokken reeds te 3 uur om met het eerste licht aan het werk te gaan. De stoep met 3 of 4 liters Hoegaards bier werd nooit vergeten. Het werkvolk van de grote hofsteden, moesten het met "knoop" stellen. Daarvan mochten zij vrij nemen zoveel ze maar konden drinken. Die stoep werd in de grond gegraven om het bier koel te houden.

De pik werd nog even aangewet en dan ging men aan de slag.

De pik is een zeis met een korte steel, het handvat staat haaks op de steel. Er is een lederen lus om de wijsvinger door te steken. Zo ligt de pik vaster in de hand.

De pikhaak is een eiken lat met een ijzeren haak. Deze haak werd in de linkerhand gehouden.

Met een rythmische zwaai van de rechterarm en steeds met dezelfde stap, hakt de pikker op het rijpe graan in en met de pikhaak stuurt hij het graan tot een garf (galei). De pik dient alleen om het rijpe graan te maaien. Als de pik bot is wordt ze aangewet met de slijpsteen.

Als de snede te dik geworden is zal de werkmán zijn pik haren. Het haartuig is een stalen pin met een grote, ietswat bolronde kop. Deze pin is vast in een stuk boomstam. De man legt zijn pik met de snee op het haargetuig. Met de snee van een redelijk zware hamer klopt hij de snede uit. Hij drijft het staal van de pik werkelijk uit. Dit is een kundig en secuur werkje, want met een goed gehaarde pik gaat het werk vlotter.

De zeis heeft hetzelfde lemmer als de pik, maar heeft een lange steel, die met twee handen wordt vastgehouden. De zeis dient om groen voer voor de dieren te maaien (gras, klaver ...)

De zeis moet ook af en toe gehaard worden. Maar het aanwetten gebeurt anders. Daarvoor dient de "strijk" of de "streek".

Dit is een eiken lat van ongeveer een halve meter lang, een zestal cm. breed en een vinger dik. Met een prop gras of klaver wordt er op deze "strijk" vochtig rijnzand gewreven. Dat is dan de slijpsteen. Dit zand wordt in een speciale koker meegenomen of eenvoudig in een oude blikken doos van conserven. Dit doosje bleef dan voor het hele seizoen op het veld.

Het zand droogde natuurlijk uit en droog zand kan niet aan de "strijk" kleven. Geen nood, de man draaide zich even om, pssss... en het werk ging gewoon verder.

Nu terug naar de pikker.

Na uren arbeid ging hij even zitten. Nam nog een flinke slok uit zijn stoep en opende zijn "moal" of zijn eetzakje. Dit zakje was genaaid van een donkere stof, meestal de resten van een versleten werkbroom. De boterhammen met spek gingen dan vlot naar binnen en het bier ook. Het midd geten werd hem op het veld gebracht, alsook een verse stoep knoop. 's Avonds was het al donker als hij naar huis ging. Dat ging zo de hele oogst door. De vrouwen kwamen die garven "galeiën" een paar maal draaien om te laten drogen.

Twee garven werden dan samen gebonden tot een schoof. Van 10 schoven werd een "mandel" gemaakt. Men heette dat "het graan richten".

Als het graan droog genoeg was, werd het hoog op de wagens geladen en naar de schuur gevoerd. Daar werd het in de "tasch" en op de "oversprong" gestapeld. Nu kon het wachten op de dorsers.

Na 1918 zijn de maaiers of pikmachines opgekomen en kort daarna de pikbinders. Dit was een grote vooruitgang. Deze machines konden het graan pikken en binden. Deze tuigen werden getrokken door twee sterke paarden. (twee paarden voormiddag, twee anderen voor de namiddag).

Rond de jaren 1950 zijn dan de pikdorsers gekomen. De eerste machines werden getrokken door een tractor. Maar weldra kwam de zelfbewegende pikdorser. Deze monsterachtige machine heeft een ingebouwde motor en het mes vooraan. De grote exemplaren hebben een maaibreedte tot 4 meters. Zij dorsen het graan onmiddellijk en leveren het zuivere graan los op een wagen. Nu wordt het graan opgeslagen in speciale silo's.

Geen werkende hand komt er nog aan te pas. Alleen de sturende handen van de boer zijn nog nodig. De pik en de pikhaak zijn volledig verdwenen. Uiteraard de stoep knoop ook.

=====

OUDE TESTAMENTEN UIT
HET PAROCHIEARCHIEF
VAN HOEGAARDEN

=====

T. 131 TESTAMENT van Geert Van Osmael (8-7-1681)

=====

Erfgenenamen zijn zijn vier kinderen: Geert, Aerdt, Magriet, getrouwd met Zacharias Saelmaeckers en Carlijn, vrouw van Peeter Van Mol.

De oudste zoon krijgt de leengoederen.

Aerdt, de jongste zoon, de twee plekken land, samen een bunder, zullen gedeeld worden na de dood van de vader om het geschil tussen de kinderen te vermijden.

Verder bekend hij geleend te hebben van Aerdt: 18 gulden en dat aan Aerdt toebehoren: een kist; een pot en een ketel.

Zijn twee dochters krijgen ieder een bed en Catlijn krijgt nog een "chaerge". (deken)

Getuigen: Mr. Hendrick Vanden Bempt en Aerdt Bormans.

Gemaakt te Nerm door pastoor J. Vanden Putte.

Ook de twee zoons zijn aanwezig en ondertekenen.

T. 132 TESTAMENT van Fredrick Reis, jongman. (30-10-1681)

=====

Hij wenst begraven te worden binnen de kerke van Hoegaarden na een tamelijke begrafenis.

Zijn broeder Lambert krijgt zijn kist met zijn lijnwaad en klederen. Voor de uitvaart, mis en maaltijd en kerkrechten geeft hij zijn schapen, tot vier stuks in getal, onder de kudde van Geenis Tritsmans, alsook de havergewassen op het land.

Zijn zuster Anneke en zijn broeder Lambert geeft hij een half bunder land gelegen onder de juridictie Kuntich, reg. de Vloetgracht, de Tafel van Tienen en Mr..... van Oorbeek.

Erfgenenamen : zijn zwager Joachim Kenis, getrouwd met zijn zuster Mayken Reis.

Getuigen: Joas. Wouters, kanunnik te Hoegaarden en Hendrick Van Horle.

Gemaakt door Pastoor J. Vanden Putte.

T. 133 TESTAMENT van Aert Vanden Schilde (4-12-1681)

Hij maakt aan Mayken Van Steenwegen, bij wie hij inwoont, om begraven te worden op het kerkhof van Bost en een tamelijke uitvaart te hebben en uitvaartmis, een rente van 8 gulden erfelijk die hij moet hebben ten laste van Ferdinandus Poelmans.
Erfgenenamen zijn de kinderen van zijn broeder: Mayken, Chatharina, en Jaques Vanden Schilde, maar zijn broeder Jan zal de tocht hebben. Daarvoor zal Jan de 6 gulden betalen die hij schuldig is aan de erfgenenamen Guiliam De Mont van Tienen.
Getuigen: Mr. Jean De Moulin en Jaeck Vander Linden.
Opgemaakt te Bost door pastoor J. Vanden Putte.

T. 134 TESTAMENT van Jan Vanden Schilde en Magriet Loyaerts
(22-1-1682)

De langstlevende krijgt een blok van omtrent een half bunder, reg. de Bonkelstraet, het pedeken uit Ast naar Wilmersum.
Erfgenenamen zijn zijn kinderen.
Getuigen: Cornelis Van Diest en Jan Lamens.
Gemaakt door pastoor J. Vanden Putte.

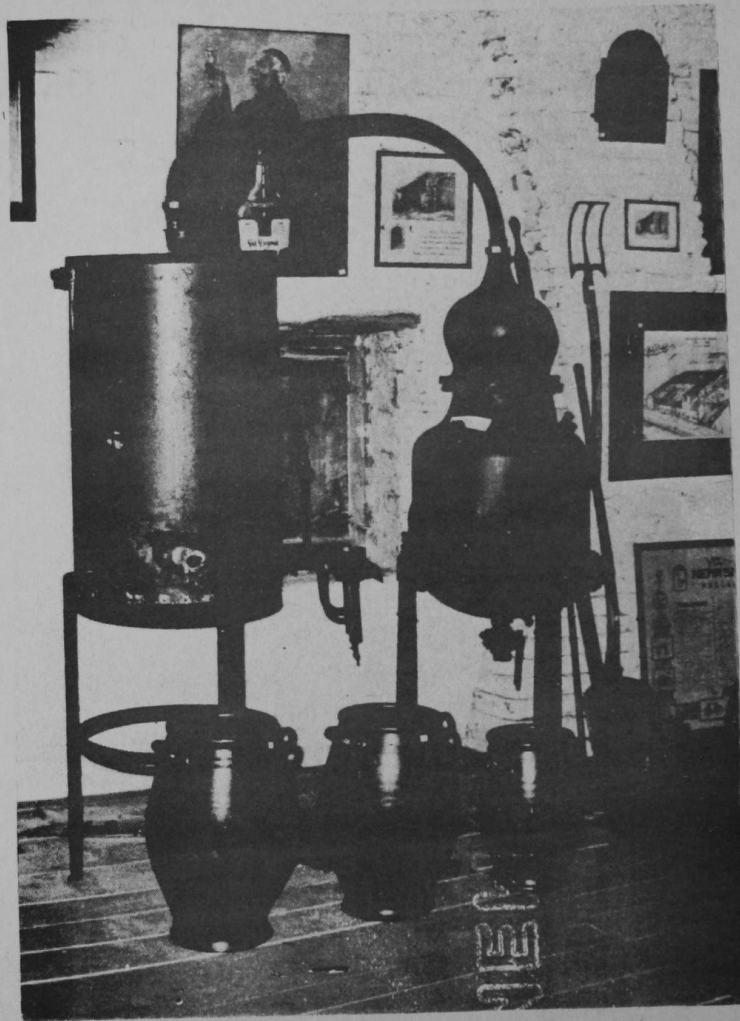
T. 135 RENTE van 13 gulden te betalen door Reynier Stockmans, voor twee wekelijkse missen (testament van E.H. Vanden Putte 14-7-1682 (extrakt uit de schepenprotocolle)).

Notaris Martinus Nijs bekent van E.H. Vanden Putte ontvangen te hebben de som van 208 gulden, waarvoor hij hem een jaarlijkse en erfelijke rente van 13 gulden, de penning 16, geeft.
Deze staat zo gehypothekeerd aan en op het huis en hof van Reynier Stockmans, gelegen te Rommersom en op al zijn goederen, achtervolgens erfuitgevinge tussen de erfgenenamen Servais Nijs en Maria Van Parijs, volgens akte voor notaris Stevens en de schepenen alhier op.....
(opengelaten)
Getekend; notaris Hermans (?)

wordt vervolgd.....

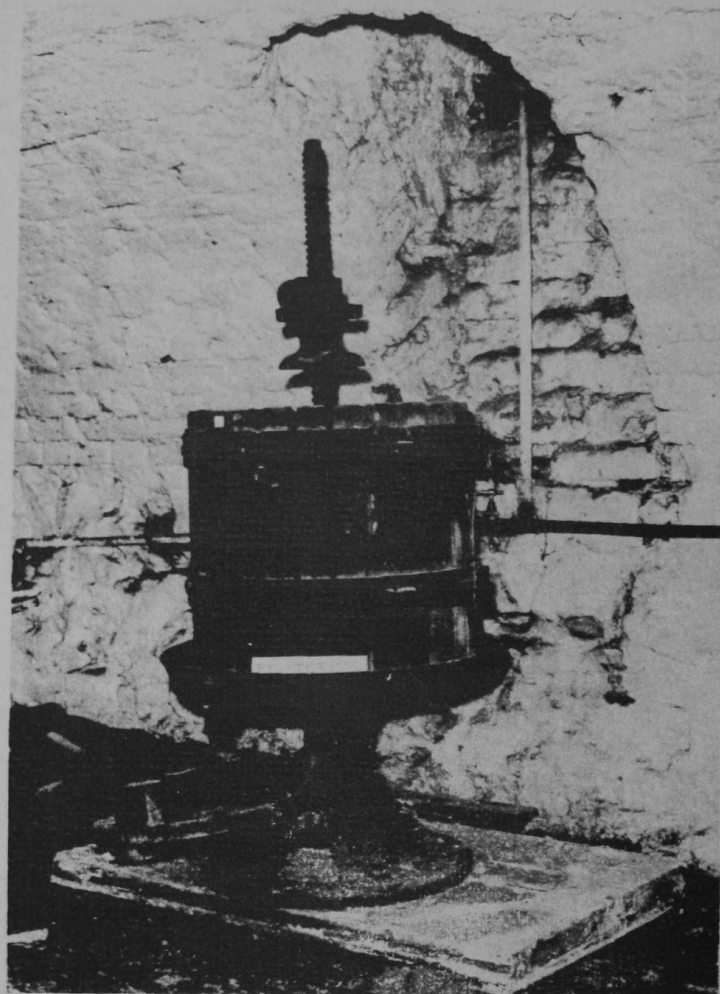
+°+°+°+°+°+°+°+°+°+

Museum 't Nieuwhuys
— Hoegaarden

Alambique.
distilleerketel voor alcohol-
en geneverstokers.

Museum 't Nieuwhuys
Hoogearden

Fruitpers waarin de wijnboer
zijn druiven persen.

KULTUUR KRANT

bijlage van ALPAIDIS
tijdschrift voor heemkunde
't nieuwhuys museum

- een uitgave van de Kultuurkring 't Nieuwhuys
- bijvoegsel van Alpaidis nr. 68

RUMIGNY KRIJGT EEN MUSEUM

Mevrouw Borgniet, Burgemeester van Rumigny heeft aan de Voorzitter van 't Nieuwhuys laten waten, dat de ACLR het plan heeft opgevat om aan Rumigny een museum te geven, naar het voorbeeld van Hoegaarden.

Dit nieuws verheugd ons ten zeerste en wij zullen niet nalaten, hieraan onze medewerking te verlenen, opdat in het museum van Rumigny, een Hoegaarde stand zal worden opgebouwd, zoals in 't Nieuwhuys museum een stand aan Rumigny werd gewijd.

BIBLIOTHEEK EN ARCHIEF VAN DE KONING

Door de samenwerking en de vriendschap tussen de heer E. Vandewoude, archivaris van de Koning en H. Van Nerum, Voorzitter van 't Nieuwhuys, zullen voortaan ook alle werken en publikaties, uitgegeven door het museum van Hoegaarden, in de bibliotheek en het archief van het Militair Huis van de Koning worden neergelegd.

Dit initiatief is nogmaals het bewijs van de belangstelling die in het Nieuwhuys-museum wordt gesteld en anderzijds een nieuwe blijk van gehechtheid aan het Koningshuis.

+°+°+°+°+°+°+

DERDE LEEFTIJD UIT RUMIGNY

Op 23 juni 11. kwamen 53 personen van de derde leeftijd uit Rumigny naar België, waar zij door het Nieuwhuys-museum werden ontvangen voor een ééndaags bezoek aan Brussel. Deze gebeurtenis viel in het kader van de verzustering tussen het Hoegaards Museum en de Kultuur kring uit Rumigny.

De bus uit de franse Ardennen werd opgevangen te Waterloo op de vermaarde plaats waar Napoleon ten val werd gebracht. Dan ging het via het zoniënwood naar Brussel. De heer Tauber trad als gids op en toonde aan de gasten de vele bewonderenswaardigheden (Halfeeuwfeestpaleizen, EEG, Justitiepalies, Paleis van de Koning, Palais der Natien, het park waar in 1830 de onafhankelijkheid werd bevochten, het stadscentrum enz....)

In de Generale Staf van het Leger te Evere werden de franse vrienden opgewacht door de Voorzitter van het Museum, Eere-Burgemeester A. Hettich en de Heer en Mevrouw Orban. Aan de gebouwen en in de zaal prijken de Frans- Belgische vlaggen, terwijl de genodigden voorbij een erehaag zich aan tafel begaven voor een wel verzorgd maal. Knoopsgatbloemen met de Hoegaardse kleuren werden aan de dames uitgereikt.

In de namiddag begeleidden Mevr. Orban en de Heer Tauber de gasten naar het Chinese Paviljoen, het Atomium en het Paleis van Laken.

Rond 17 uur kwamen zij op de Grote Markt van Brussel aan. Het bezoek aan deze wondermooie historische plaats en aan Manneke-Pis werd besloten met winkelen en goede Geuze-Lambic in de Koning van Spanje, aangeboden door het museum.

Dan ging het naar het aloude kasteel van Beersel met een laatste verfrissing in een tijpische taveerne. Onze franse gasten vertrokken zeer voldaan met een goede herinnering aan hun Belgische vrienden.

BESCHERMENDE LEDEN 1982

===== 1e lijst afgesloten op 1 juli 82

Billen Jacques	Hoegaarden	Mombaers Y	Tienen
Boel Henri	Tienen	Philips	Leuven
Mevr. Brootaers	Brussel	Puttevils G	Brussel
Caubergs Marcel	Hoegaarden	Reniers Ch.	Hoegaarden
Cauwbergh Leopold	Hoegaarden	Stockmans L	Hoegaarden
Collart Maurice	Hoegaarden	Struyven Y	Tienen
Dodion Maurice	Hever	Taverniers	Hoegaarden
Finectar	Hoegaarden	Tauber G	Tervuren
Giroulle Albert	Tienen	Van Bever	Hoegaarden
Mevr. Gooris	Tienen	Vandenneucker	Hoegaarden
Hermans Mariette	Hoegaarden	Gebr. Vandermolten	Hoegaarden
Hermans Paul	Hoegaarden	Van Nerum A	Hoegaarden
Hettich Andre	Hoegaarden	Mevr. Verhulst	Tienen
Madymous	Brussel	Wuestenberghs G.	Hoegaarden
Mans-Lambrechts	Hoegaarden		
Massenhove	Hoegaarden		
Missel Fr.	Tienen		

Aan al deze trouwe leden onze hartelijksten dank voor hun steun aan het Nieuwhuys-Museum van Hoegaarden.

MEDEDELING

=====

Op zaterdag 9 oktober 82 om 17 uur opening van een tentoonstelling van Schilder Goyvaerts.

Een mogelijkheid om een tekening te kopen met de mooiste hoekjes uit Hoegaarden aan een mini prijs.

MUSEUMSHOP in een nieuw kleedje

=====

Het museumwinkeltje heeft een "New Look" gekregen. Buiten de gebruikelijke en traditionele museumartikelen waarvan de lijst hieronder, kan men er nu ook allerlei spotgoedkope voorwerpen vinden uit vreemde landen (Spanje Frankrijk, Portugal, Italie, Canada, Japan enz...) alles fraai voorgesteld met de vermelding van de prijs. Men doet zijn keuze en richt zich dan tot de taveernehouder. Echt een buitenkansje om zich een geschenk met betekenis aan te schaffen.

UITGAVEN:

=====

Palmprocessie	30fr.
Nieuwhuys	30 fr.
Rusthuis	35 fr.
Museumgidsen	80 fr.
Dotremont	500 fr.
Witboek	150 fr.
Burgemeesters	80 fr.
Karolingers	80 fr.
Arendsnest	60 fr.
Pastors	80 fr.
Kapittelhuys	30 fr.
Zegelkunde	25 fr.
Wandelgids	20 fr.

KAARTEN EN FOTOS

=====

Prentkaarten Hoegaarden W/Z	5 fr.
Prentkaarten Hoegaarden KL	10 fr.
Fotos Museum	5 fr.
Postkaarten stempel	5 fr.
Plan Hoegaarden	50 fr.
Pochetten I	100 fr.
Pochetten II	100 fr.

ALLERLEI

=====

Zegel Notker	50 fr.
Fanions Alpaidis	40 fr.
Badge Hoegaarden	120 fr.
Internationale badges	25 fr.
Klevers museum	15 fr.
Klevers Bierorde	15 fr.
Popjes	75 fr.

HET SCHRIKBEWIND TE HOEGAARDEN

Van 11 September tot 3 Oktober 1782 ging in het Museum een tentoonstelling door over "het Schrikbewind van Hoegaarden". Zij werd ingericht met de medewerking van :

- het Algemeen Rijksarchief van Brussel
- De Confrerie der V Geslachten van Hoegaarden
- het "Caillou"-museum te Waterloo
- het Huis Dhaenens-Lammens & Cie te Schaarbeek
- De Belgische vereniging "La Figurine"
- de Heemkundige Kring en het Museum van Landen
- Diberse partikulieren.

Deze tentoonstelling kende zulk sukses, dat wij graag aan de aanvraag van verschillende navorsers en belangstellenden voldoen; om hieronder afschrift te publiceren van het bij deze gelegenheid uitgegeven catalogus.

C A T A L O G U S

A. DOKUMENTEN -- KAARTEN & PLANNEN

1. Doopakte van Jan Baptist Van Nerum (14 Juni 1782), waardoor de vete aanving tussen Deken Sweerts en Notaris Van Autgaerden
2. Stamboomfragment van 't Zweertshuys, waaruit het nauwe verwantschap blijkt tussen de leden uit de Geslachten, behorend tot de Regentie.
3. Stamboomfragment van het Huis Vandermolten, waarin het verwantschap wordt aangetoond van Not. Van Autgaerden met de Schepenfamilies.
4. Benoeming van Antoon Balthazar Sweerts tot Griffier in de Regentie (1767) met reproductie van het Bisschoppelijk zegel.
5. Benoeming van Van Autgaerden tot Burgemeester van Hoegaarden (1787)
6. Het nieuw Reglement van 4 Dec. 1788 door de Privaat-Raad van Luik ingesteld, om de orde te Hoegaarden te herstellen, na de gerezen moeilijkheden met Van Autgaerden.
7. Declaratie afgelegd door Jan Bapt. Taverniers, nopens het dodelijk schot op Antoon Saelmaeckers op 26 Juli 1789.
8. Declaratie van Lambertus Vandenbos, betreffende hetzelfde dodelijk schot
9. Notariële Revocatie waarin de gemeentenaren op 17 Mei en volgende dagen van 1789; worden opgeroepen om een gezamenlijke verklaring en protestnota te ondertekenen, gericht tegen de Regentie, inzake de benoeming van Martinus Stockmans tot nieuwe Burgemeester.
10. Notariële Revocatie met oproeping der gemeentenaren in Sept. 1789, ter bekrachtiging van de protestnota van Mei
11. Notariële Revocatie met een schrijven van de heer Bovy, Zaakgelastigde van Van Autgaerden, waarin hij deze laatste richtlijnen verstrekt voor het welslagen van de Revocatie-akte van Sept. 1789

12. Notzriële Revocatie met de handtekeningen van diverse gemeentenaren.
13. Verslag (in het Duits) van de dienstmeid de Chateau, nopens de gepleegde gruweldaden te Tienen, tegen de inwoners van de "Vier Natiën" in 1790.
14. Verklaring van Jan Bapt. Taverniers, gericht tegen de rebellen, inzake het afmaaien van weiden der leden uit de Regentie in Juli 1790
15. Manifest van Generaal Dumouriez van Nov. 1792, waarin hij het volk ophitst om het Oostenrijks juk af te werpen en de fransen als bevrijders te verwelkomen
16. Declaratie afgelegd door Jacobus en Jan Machiel Smets tegen Hendrik Zenebergh, die op 19 Juni 1793 in het lokaal St Nicolas, doodsbedreigingen uitte tegenover allen die Not. Van Autgaerden zouden afvallig worden
17. Declaratie van Petrus Vranckx over de vergadering van de rebellen aan de Grote Brug op 6 Okt. 1793, waar Van Autgaerden de komst der Fransen voorspelt
18. Nieuw Reglement van 5 April 1794, uitgaande van de Luikse Privaat-Raad na de officiële herinstelling van de ontroonde Regentie
19. Assignatie van 100 fr. Bijna waardeloze geldbons, door de Franse veroveraars in het Jaar III (1795) uitgegeven om ons land leeg te plunderen
20. Beraadslaging van de gemeenteraad, waaruit blijkt dat het Nieuwhuys als "sitplaetse" (lokaal) diende voor de nieuwe bewindsploeg (An III)
21. Resolutie boeck van de oude Regentie, door Van Autgaerden beschadigd (verwijdering van de Bisschoppelijke zegels, vervanging door de Revolutionaire stempel en een onbeleege uitlating tegen de Bisschoppen
22. Briefwisseling met Sweerts, om hem te dwingen, het gemeente-archief af te staan en hem onder voorlopig arrest te plaatsen (Aug. 1795)
23. Samenstelling van de Municipale Raad van het Kanton Hoegaarden in het Jaar IV
24. Huurkontrakt van het Nieuwhuys, dat als "Mairie" werd ingesteld met akkoord van de eigenaar Jacobus Ph. Van Nerum (Jaar IV)
25. Benoeming van T.H. Putzeys tot Vrederechter van het Kanton (Jaar IV)
26. Benoeming van Stockmans, Berwouts, H. Nijs en Norbert Nijs als bijzitters van de Vrederechter (Jaar IV)
27. Vrijgeleide verleend aan Stevens uit Hakendover, om zich voor zaken naar Leuven en elders in het land te begeven
28. Idem aan Joseph Collaert en Lambert Van Hagendoren
29. Idem aan Troost uit Hoegaarden om naar Brussel te reizen
30. Akte van verkoop als "zwart goed" van het Cabbekklooster te Tienen
31. Uittreksel uit de volkstelling van 1796
32. Eed van trouw aan de Franse Republiek, afgelegd door Van Autgaerden (zoon) bij zijn benoeming tot sekretaris (Jaar VIII)
33. Plan van het gemeenteplein te Hoegaarden onder de Franse Tijd, met in het midden "la maison des 7 Fresnes"

34. Liedje van Pierlala, de geest die opgeroepen werd om nieuws te brengen over de overwinningen en nederlagen van Napoleon
35. Conspiratiewapen, aangenomen door de samenzweerdere tegen de Franse overheersers
36. Declaratiën uit de Revolutietijd, weergevonden in de kelders van het Nieuwhuys
37. Declaratie over wat in de kelders van 't Nieuwhuys is geschied (1804)
38. Memories van Norbert Nijs, die een beschrijving geeft van 17 jaren Franse bezetting met al haar menselijke ellende (1806)
39. Notariële akte onder Napoleon
40. Brief van de Franse Krijgsraad nopens een deserteur (Jaar X)
41. Legitimatie van schulden, geregeld door de Aartshertog van Oostenrijk in 1793, verleend aan de Staten van Namen
42. Strategische krijgsschetsen over de slag van Waterloo (1815) 12 stuks
43. Het verloop van de slag van Waterloo (2 panelen)
44. Opkomst en verval van Keizer Napoleon
45. Arrestatie van een Koningsgezinde door de Republikeinen
 - Zicht op de franse rooftochten in Belgie
 - Een Frans Officier
 - De slag van Lodi
 - Oostenrijkse scheepsvlaggen
46. Het laatste Hoofdkwartier van Napoleon te Oud-Genappe
47. Kamer en bed van Napoleon zijn zijn laatste Hoofdkwartier
48. Stormloop van Maarchalk Ney te Waterloo
49. Herinneringsplaat ter ere van het 1e Regt. Jagers te Paard van de Keizerlijke Wacht te Waterloo
50. Dodenmasker van Napoleon I

B. V O O R W E R P E N

51. Trommel uit de Conscriptietijd met nummers van de lotelingen (eigendom van de Heemkundige Kring en het Museum van Landen)
52. Sabeltas van het 10e Regt. Juzaren (1795-1800) vervaardigd door de 17 jarige leerling-brodeerder Thierry Dhaenens
53. Reeks franse soldatenknopen met de symbolen van overwinning (palm), macht (bijlenbondel) en vrijheid (sansculottenmuts). Eigendom van het Huis Dhaenens-Lammens.
54. Zegelreproductie van Napoleon (Consul)
55. Zegelreproductie van Napoleon (Keizer)
56. Officier van de Compagnie uit Doornik
57. Jager te Paard uit Antwerpen (Brabantse Revolutie 1789)
58. Fuselier en tamboer der Sansculotten
59. Officier uit de Compagnie van Henegouwen

60. Officier van de Jagers uit Aalst
 61. Jager uit Soignies
 62. Soldaat uit de Henegouwse Compagnie
 63. Jager-vaandrig uit het Regiment van Vlaanderen
 64. Fuselier uit Brabant
 65. Vrijwilliger van de Cie. Dumonceau
 66. Officier en twee manschappen uit de tijd van het Schrikbewind
- Nota. De voorwerpen 56 tot 66 zijn het eigendom van hr. Vanderpoorten, lid van de Belgische Vereniging voor Uniformen en Tenuen "La Figurine".

67. Hollandse sabelgreep
68. Kanonbal uit de slag van Waterloo
69. Engels geweer "Brown Bess" van 1809
70. Franse Herinneringsmedaille van 1811
71. Schouderstuk van een Brigade-Generaal uit het 1e Keizerrijk
72. Borstbeeld van Napoleon
73. Officiersdegen van Lt. Ménétrier

Nota : De voorwerpen 67 tot 73 evenals 85 bis behoren toe aan het Caillou-museum van Waterloo. (Laatste Hoofdkwartier van Napoleon)

C. BOEKEN - WERKEN - UITGAVEN

74. Bevrijding van Windelinckx door de Hoegaardse rebellen in 1789
(In Bijdragen tot de Geschiedenis van Tienen door Jan Wauters)
75. Bemerkingen nopens de beledigingen aangedaan aan de oude Regentie
(in Memorieschriften van Elisabeth Van Nerum)
76. Kort overzicht van de Franse Revolutie
(in Geschiedenis van Hoegaarden door pr. Vander Velpen)
77. Biografie van Notaris Van Autgaerden
(in de Burgemeesters van Hoegaarden door P. Tritsmans)
78. De laatste Arend van het oud Regiem (Ant. Balth. Sweerts)
(in Brabantse Folklore nr.226)
79. Onze voorouders in de politiek (door Henri Vanoppen) 1795-1830
80. Aendraghte der inwoonders van de tweede sectie, genaemt Gete (te Hoegaarden) of aangifte van de grondbezittingen, bebouwde gedeelten tijdens de franse tijd.
81. De Conspiratie tegen de franse overheersers
(in de Geschiedenis van 't Nieuwhuys)
82. De uitdrijving van de Paters Bogaarden te Hoegaarden in 1797
(in Alpaidis, tijdschrift van het Museum)
83. Gebeurtenissen tijdens het Schrikbewind
(in de Memorieeschriften van Past. Heuysdens)

84. Beelden uit de Besloten Tijd
(in 's Lands Ghorie)

85. Het dossier Napoleon

85b. Code Napoleon van 1807

86. Onze voorouders in de legers van Napoleon door Eugene de Lelys.

87. Wandelgids van het slagveld te Waterloo

88. Napoleon toont de weg naar de overwinning
(In Historia)

89. Napoleon in gezelschap van de Koningin van Pruisen
(In Historia)

90. Napoleon eert de ouderen.
(In Historia)

Nota. de werken '77; 78, 81; 82 en 87 kunnen bekomen worden in het Museum

D. Z E G E L A F G I E T S E L S

91. Reeks van zegelreproducties uit de Franse Tijd (Alg. Rijksarchief)
teweten :

- Revolutionaire stempel van Van Autgaerden met pijlenbonds, palmen en snsculottenmuts.
- Mairie van Bost (2 stuks)
- Mairie van Rommersom
- Mairie van Neerheydissem
- Franse fabricatie van Fructidor An IX

Wie de Geschiedenis van het Schrikbewind te Hoegaarden wil bekomen, schrijft
zich in bij de Vrienden van 't Nieuwhuys-Museum (200 fr.)

EEN NIEUWE AANWINST VOOR HET MUSEUM

In 1965 bekam het Museum in bruikleen van de Vrije Muziek-liefhebbers, de oorspronkelijke vlag van de Harmonie van Hoegaarden dd. 1862. Met haar in gouddraad geborduurde letters is zij een blijvende herinnering aan vergane glorie en roem en rust nu reeds sedert 17 j. in alle sereniteit in een Eretoonkast van 't Nieuwhuys.

Naast deze berust nu een andere, die op 18 Sept. 11. aan het Museum in bruikleen werd afgestaan door de Melomanen van de Grote Gete. Dit geschiedde tijdens een groot en welgeslaagd kermisconcert, ingericht ter gelegenheid van de 120 ste verjaaring van de officiële ingangstelling van de harmonie.

Het betreft het prachtig vaandel van de liberale fraktie, voortgesproken uit de harmonie ingevolge de splitsing van 1873. Het vaandel dateert van 1896 en werd door de toenmalige burgemeester en Voorzitter Arthur Putzeys aan de muziekvereniging geschonken, om de overwinning op de katholieke fraktie te vieren.

Het vaandel draagt het opschrift "Les Mélomanes de la Grande Ghète - Hougaerde - en de jaartallen "1862" en "1952", respectievelijk ter herinnering aan de officiële start van de oorspronkelijke harmonie en aan de toekenning van het predikaat "Koninklijk".

Ook deze vlag werd nu bijgezet in de Erestand van het Museum, om er voor de talrijke bezoekers een stille getuige te zijn van een groot verleden. Aan deze twee symbolen van vroegere grootheid en pracht, zijn een grote brok Hoegaardse geschiedenis verbonden, die in het dorp veel stof heeft doen opwaaien. De verdeeldheid van 1873 in de oorspronkelijke harmonie, was het gevolg van de vinnige strijd tussen "Wit!" en "zwart", een strijd die in de folklore van de gemeente vele hartstochten heeft doen ontbranden en zijn sporen naliet.

Zouden deze twee symbolen, die zich nu eindelijk in alle rust en vree samen bevinden in het Museum, geen voortekenen kunnen worden van een min of meer nabije toekomst, waarin de liefde voor de muziek opnieuw, zoals weleer, de basis zou kunnen worden voor de samensmelting tot een enkele Hoegaardse gemeenteharmonie? Zou de verwezenlijking van dit plan geen topprestatie kunnen vormen in het jaar 1983 (110 jjaar na de droevige splitsing).